

Erdélyi Múzeum-Egylet.

I. Szakosztályi vál. ülés.

Az E. M. E. bölc.-, nyelv- és történettudományi szakosztálya február 24-én ig.-vál. ülést tartott, melyen *Szamosi János* elnök előterjesztette a múlt évi számadást, mely tételről-tételre megvizsgáltatván, helyesnek találatott.

Bevétel volt	2642	frt	09	kr.
Kiadás „	2719	„	45	„
		Túlkiadás	77	frt 36 kr.

Azután a f. é. költségvetés állapítatott meg. A közgyűlés márcz. 10-ére tüzetett ki.

Szakosztály-képviselőkül a központi választmányba megválasztottak: *Schneller István* és *Kenessey Béla* vál. tagok. Titkár a beküldött értekezésekről tett jelentést.

II. Szakosztályi felolvasó ülés.

Szakosztályunk február 24-én felolvasó rendes havi ülést is tartott, melyen dr. *Csengeri János* bemutatta *Aischylos* „*Persák*“ cz. drámája egy részének műfordítását; dr. *Versényi György* pedig az erdélyi népmondák gyűjtéséről szóló tanulmányát.

Új tagokul felvétettek: *Kiss Albert* főgymn. tanár Iglón, *Bencsik Béla*, tanárjelölt (aj. az elnök); *Décsi Lajos* egy. könyvtártiszt Budapesten, *Kovács István*, *Kristóf György*, *Májerik Győző*, *Szabó Márton*, tanárjelöltek Kolozsvárt (aj. a titkár); *Bartha Indár*, *Görög Ferencz* és *Pap Domokos*, tanárjelöltek Kolozsvárt (aj. Rácz Miklós).

III. Egyesületi ig.-vál. ülés.

Ez E. M. E. ig.-választmánya márcz. 7-én gr. *Esterházy Kálmán* elnökelete alatt ülést tartott, melynek főtárgya volt a márcz. 22. tartandó közgyűlés előkészítése, a költségvetés megállapítása, a választmányi jelentés megállapítása, a táruk megvizsgálására bizottságok kiküldése stb.

A választmány két nevezetes elvi határozatot hozott. Egyik, hogy az építési arany-alap kematait évről-évre fölveszi a költségvetésbe a gyűjtemények tárgyi beszerzésére. A másik, hogy gondoskodni kíván a táraknál alkalmazott segédőrök nyugdíjazhatásáról, melynek előkészítésére bizottságot küldött ki.

Ujabb adományok érkeztek a régiségtár és kéziratár részére a régi kádár ezéhtől, a czéh ládája 1831-ből, ón kancsó 1582-ből, pecsétnyomó 1771-ből

gyűlésjáró tábla 1827-ből, pléhszelencze 1883-ból, 8 drb. ezüstpénz, néhány peeséttöredék és czéhokiratok 1507-től 1880-ig, 63 drb. Egyéb adományok a régiségtárnak *Liebrich* Gyula, dr. *Csengeri* János, *Kovács* Ede és Kálmán, *Blázy* Sándor uraktól.

Az ásványtár szép termés-arany darabot kapott Verespatakról. A növénytárnak *Richter* Aladár igazgató adott szép növény-praeparatumokat.

A választmány az adományozóknak s a kádár czéh nagybecsű adományát megszerző dr. *Schilling* Lajos vál. tagnak hálás köszönetet szavazott.

IV. Szakosztályi közgyűlés.

Az E. M. E. böles., nyelv- és tört. tud. szakosztálya márcz. 10-én tartotta meg évi közgyűlését.

Dr. *Szamosi János* elnök megnyitójában visszapillantást vetett a szakosztály 16. évi működésére.

Dr. *Szádeczky Lajos* titkár a választmány következő jelentését olvasta fel a szakosztály mult évi működéséről:

Tisztelt Közgyűlés!

A 40 évét betöltött Erdélyi Múzeum-Egylet kebelében 16-ik évét fejezte be annak böleselet nyelv- és történettudományi szakosztálya az 1899. évvel.

Pedagogusok álltak az élén, a kik szemelött tartották a fejlődés fokozatoságának elvét, jól tudván, hogy „non est saltus in natura“.

Első ügyrendünk, a mely 10 évig irányította szakosztályunk működését, számolva a viszonyokkal, szerényebb igényekkel állapította meg a cél elérésére szolgáló módokat és eszközöket.

10 év elteltével, erősbödvé szellemi és anyagi téren, szélesbítettük munkakörünket, növeltük havi folyóirattá tett kiadványunk terjedelmét, igyekeztünk taggyűjtés által mélyebb gyökereket verni a mívelt nagy közönség rétegeiben s módosított ügyrendünk gondoskodott arról, hogy népszerű felolvasó ülések által évenként a nagy közönség előtt is bemutassuk szakosztályunk működését.

Ez a törekvés nem maradt eredmény nélkül, tagjaink száma örvendetesen szaporodott, megkétszereződött; munkatársaink köre tágult, úgy, hogy kiadványaink terjedelmét könnyen megkétszerezhetnők, ha anyagi erőnk megengedné.

Az új ügyrend alapján állva immár második 3-éves cyklusunkat végeztük be s a 3-ik előtt állunk a jelen évvel.

Az utóbbi évben is a régi traditiokat követve munkálkodtunk. Arra törekedtünk, hogy az „Erdélyi Múzeum“, irodalmi működésünk tárháza, megfeleljen nevének és rendeltetésének. Mert régebben (jogosan vagy jogtalanul?) itt-ott kifogások emelkedtek, hogy a Erdélyi Múzeum-Egylet Erdélylyel kevesebbet foglalokzik, mint az alapítók intentioi megkívánák. Szakosztályunkkal s kiadványainkkal szemben ez a kifogás talán nem is emeltetett, de ha igen, úgy elnémult s újabban a kritika is elismerte, hogy a szakkörünkbe vágó földrajzi határok közé nem számítható tudomány ágak művelése mellett főfigyelmet fordítottunk Erdélyre, annak történetére, nyelvészetére, irodalmára, mütörténe-

tére s általában arra a főczélra, melyet az egyesület alapszabálya úgy fejezi ki, hogy „a honismeretre vonatkozó tárgyak összegyűjtése és tudományos feldolgozása“ a főczél (3. §.) és első sorban „a honismeret terjesztő tudományos munkák kiadását segíti“ (6. §. c.).

Ennek a főczélnek szem előtt tartásáról tanúskodnak felolvasásaink: Alsó-Fehérvármegye román népéről (Moldován Gergely), az erdélyi néprajzi gyűjtésről (Hermann Antal), a bukovinai székely házi iparról, a székely házról, magyar ornamentikáról (Szádeczky Lajos), a finn Kalevala és a székely népköltés rokonságáról (Vikár Béla), Kolozsvár környékén lévő két ősemberi tanyahelyről (Orosz Endre), a székelyek eredetéről (Thúry József), erdélyi ötvösművekről és a marosvásárhelyi szabó-czéh poharairól (Posta Béla), Bethlen Gáborné Brandenburgi Kata díszruhájáról (Szádeczky Lajos).

Az egyetem falai közt tartott rendes havi szaküléseken kívül két népszerű felolvasásunk, a ref. theologia dísztermében és a városháza nagytermében, igen szép számú nagy közönség előtt, hozzájárult szakosztályunk működésének általános ismertetéséhez.

Kiadványunkban a jelzett felolvasásokon kívül: *gr. Kuun Géza* dr. felújította Torma Károly emlékezetét; *Versényi György* a Debreczeni Mártonét, kinek az Erdélyi Múzeum-Egylet kéziratárában lévő költeményeit *Ferenczi Zoltán* közre adta; *Balló István* a Kemény Simonné Perényi Kata verses „halotti dicséretét“ közölte; *Felszeghi Dezső* kegyelettel újjította fel a br. Kemény Endre emlékezetét; a *szerkesztő* elbűsűztatta Szász Domokost, Szilágyi Sándort és Torma Zsófiát; *Ferenczi Zoltán* E. Kovács Gyulát, *Gyalui* Farkas Böhm Mihályt.

Erdélyi tárgyú közlemények még azok is, melyek egyikében *Török István* ismertette az enyedi tanárok régi fizetését; *Moldován* Gergely új bizonyítékokat közölt a románság balkáni eredetéhez; *Koncz József* kiadta Borsos Tamás végrendeletét; a *szerkesztő* Szigethy Gy. Mihály följegyzéseit Székely-Udvarhely történetéhez; *Székelly* István Kazinczi három levelét Erdélyről; *Hermann* Antal Wirchow Rudolf jelentését erdélyi útjáról; végül a *szerkesztő* a régi, erdélyi lakodalmakról írt művelődéstörténeti rajzát közölte.

Külön ki kell emelnünk legnagyobb közleményünket a *Thúry József*ét: Még egyszer a székelyek eredetéről, a mely és annak viszhangja: Az avar-székely kapcsolat pere, *Sebestyén* Gyulától, határozottan előbbre vitte e nagyérdekű tört. kérdés tisztázásának ügyét.

Az apróbb közlemények is hozzá járultak a „honismeretetés“ magasztos céljaihoz. Vass Miklós kolozsvári ötvös műtörténeti adatokat közölt; a „Múzeum a zálogházban“ cz. (a szerkesztő közleménye) figyelmet ébresztett szélesebb körben (átvették más folyóiratok s lapok is). A m.-vásárhelyi s erzsébetvárosi czéh-poharak s az erzsébetvárosi történeti emlékek az Apafi-kastélyból nemcsak leírtak, de meg is szereztettek régiségtárunknak. A párisi kiállításra küldött erdélyi műkincseket is több közlemény ismertette; *Köváry László* leírta az Erdélyi Múzeum-Egylet 40 évvel ezelőtt történt megnyitását; *Ferenczi Zoltán* kiadta br. Kemény Zsigmond leveleit br. Wesselényi Miklóshoz.

Ezek az „Erdélyi Múzeum“ mult évfolyamának erdélyi, honismertető, történeti, nyelvészeti, irodalmi és műtörténeti közleményei, melyek vázlatos elősorolása is bizonyítja, hogy a főcélzt szemünk elől nem tévesztettük.

De nem zárkoztunk el tudományszakaink és tagtársaink általános érdekű művei elől sem. Ilyen közlemények a *Krenner* Miklósé a művészeti ösztönről; *Ferenczi* Zoltáné: Petőfi halálának emlékezete; *dr. Kapossy* Lucziáné: *Reviczky* Gyula szerelmi költészete; *dr. Wertner* Móré a fejedelmi Rákócziak leszármazása; *dr. Márki* Sándoré: a longobardok hazánkban; *Szádeczky* Béláé: a vallásügyi sérelmek országgyűlési tárgyalásairól; *dr. Szlávik* Mátyásé: az örök békéről; *dr. Schneller* István magvas nevelés történeti tanulmánya: a magyar nemzeti egyetem keletkezéséről a reform országgyűléseken (1790/91. 1825/27. 1848). *Pór* Antal, Nagy Lajos 1377-iki litván hadjáratáról írt egy szép tanulmányt; *Kanyaró* Ferencz az első magyar dystichon eredetét világított meg; *Ferenczy* József pedig a kulturnépnek jellegéről festett egy művelődéstörténeti jellemrajzot, spanyol műtörténeti tanulmányai képesán.

Ezek a címek már magokban is tanúsíthatják, hogy a szűkebb körű honismertetés főszempontja mellett elég bőven juttattunk tért a tudomány universalis birodalmának is. Munkatársaink buzgó támogatásban részesítettek, közönségünk is méltányolta a szellemi igények kielégítésére irányzott törekvésünket, melylyel igyekeztünk pontosan, lehetőleg többet adni, mint a mennyit ígértünk volt.

Valóban folyóiratunk terjedelme meghaladta a költségvetésben tervezett 42 ívet (43 ívre terjedt). Adtunk 27 értekezést 37 közleményben, az Irodalmi Szemlében 40 könyvismertetést és kritikát, 23 nagyobb s több kisebb különféle közleményt, ismertettük a hazai folyóiratok közleményeit s adtunk hivatalos értesítőt, nemcsak szakosztályunkról, de az anyaegyesület üléséről is.

Nem akarjuk túlbecsülni szakosztályunk a fennebbieken vázolt működését: de egyet a túlhajtott önérzet látszata nélkül elmondhatunk, hogy szakosztályunk irodalmi működése hézagpótló a jelenben, számot tevő lesz a jövő nemzedékek előtt is.

Jöhet, jöjjön is létre erősebb lendület és munkálkodás, dúsabb virágzás és aratás tudományos életünk mezején, de egyet remélünk, hogy a boldogabb jövő kor is el fogja ismerni: a tudományos irodalomra nem a legkedvezőbb mai viszonyok között — kifejtett jó igyekezetünket és egyszerűzetünket.

Ennek a gazdagabb jövőnek minél előbb bekövetkezését kívánjuk, midőn a 3 éves cyklus letelésével a tisztikar mandátumát letéve, az eddigi bizalmat megköszönve, szakosztályunk további működésére, gyarapodására, virágzására áldást esdünk az emberiség sorsát, tökéletesbülését intéző örök Igazság kútfejétől.

Kolozsvár, az E. M. E. b. ny. és t. t. szakosztálya 1900. febr. 24-én, tartott választmányi üléséből.

Dr. Szamosi János,
elnök.

Dr. Szádeczky Lajos,
titkár.

A közgyűlés a jelentést éljenzéssel fogadta s az elnökségnek és a titkárnak a szakosztály ügybuzgó vezetéseért köszönetet mondott.

Azután az elnök terjesztette elő a választmány jelentését a múlt évi számadásról és a jelen évre megállapított költségelirányzatról a következő tételekben:

Bevétel 1899-ben.

Tételek	Előirányzat	Tényleg
Pénztármaradék 1898-ról	208 frt 65 kr.	208 frt 65 kr.
Átalány az anyaegyesülettől	1800 " — "	1800 " — "
Tagsági díjakból 1899-re előfizetésekkel együtt	750 " — "	530 " 80 "
Hátralékból	50 " — "	41 " 70 "
Nyomatványok eladásából 13-26, Benn maradt írói tiszteletdíjból 24-18...	30 " — "	37 " 44 "
Intercalaris kamatokból	30 " — "	23 " 50 "
Összesen:	2868 frt 65 kr.	2642 frt 09 kr.

A bevétel tehát 226 frt 56 krral kevesebb az előirányzatnál.

Kiadás.

Tételek	Előirányzat	Tényleg
Az Erdélyi Múzeum 10 füzetének (42 $\frac{1}{8}$ ív) nyomása, füzése	1100 frt — kr.	1131 frt 55 kr.
Az Erdélyi Múzeum 10 füzetének írói tiszteletdíjai	1000 " — "	942 " 11 "
A szerkesztő tiszteletdíja	300 " — "	300 " — "
Íródiák, correcturánál segédkezni, másolni, kisebb íratokat elkészíteni s irodaköltség	100 " — "	100 " — "
Egyéb nyomtatványok (címszalagok, meghívók)	36 " — "	22 " 20 "
Expeditio (111 09) postakiadások (2:50) pénzesutalványoknál	150 " — "	113 " 59 "
Szolgá díjazása	10 " — "	10 " — "
Pénztári teendőkért 1898-ra a közgyűléstől megszavazva	100 " — "	100 " — "
	2796 frt — kr.	2719 frt 45 kr.
		2642 frt 09 kr.
Ezzel szemben a bevétel		
Tehát az 1899. évi túlkiadás (az előirányzott 72 65 frt maradék helyett)		77 frt 36 kr.

Előirányzat 1900-ra.

Bevételek:

Átalány az anyaegyesülettől.....	2000	frt	—	kr.
Tagsági díjakból	600	"	—	"
Hátrálékokból.....	100	"	—	"
Nyomatványokból	30	"	—	"
Intercalaris kamatokból	20	"	—	"
	Összesen: .	2750	frt	— "
			5500	kor. — kr.

Kiadások:

Az Erdélyi-Múzeum 10 füz. (40 ív) nyomtatása, füzése ...	1100	frt	—	kr.
A 10 füzet írói tiszteletdíja	1000	"	—	"
Szerkesztő tiszteletdíja.....	300	"	—	"
Titkári íródiák és iroda költségeire	100	"	—	"
Más nyomtatványok (czímzalagok, meghívók)	30	"	—	"
Expeditio és a pénztalványok postadíja	150	"	—	"
Szolga	10	"	—	"
Számadások vezetéseért 1899 re utólag	100	"	—	"
Az 1899. évi túlkiadás	77	"	36	"

(Korona: 573472) 2867 frt 36 kr.

Ezzel szemben bevétel 2750 — — kr.

Mutatkoznék túlkiadás 117:36 frt — kr.

(Korona: 23472) frt — kr.

a mely túlkiadás elenyésztetésére az elnökség szorosán utasítandó.

A költségvetés elfogadtatván dr. *Gyalui Farkas* tett indítványt, hogy az anyaegyesület kerestessék meg, hogy e szakosztály évi dotációját a másik szakosztálylyal egyenlő összegben állapítsa meg, mert első sorban ez a szakosztály az, a mely az E. M. E. alapításának eredeti intentioit szolgálja.

Az indítvány egyhangulag elfogadtatott.

A szakosztály tisztikarának 3 éves cyklusa lejárván, választás alá kerültek a tisztviselők és a választmány egy harmada.

A beadott szavazatokat Fazakas József, Gál Kelemen és Kelemen Lajos tagokból álló szavazatszedő bizottság összeszámítván, a következő 3 évre megválasztottak: elnökké *Szamosi János* dr, alelnökké: *Márki Sándor* dr., titkár-szerkesztővé: *Szádeczky Lajos* dr. egyhangulag.

A választmány kilépő tagjai is (u. m. dr. Farkas Lajos, dr Nagy Károly dr. Schilling Lajos, dr. Széchy Károly, dr Schneller István) újra megválasztottak az 1900—1902. évkörre.

Új tagokul felvétettek: *Barabási* István joghallgató (aj. Tóth Ernő) *Kis Albert* és *Zsigmond György* tanárjelöltek Kolozsvárt (aj. Csutak Vilmos.),

Ezzel a közgyűlés bezárattott.